

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Jaunas Eiropas Savienības aģentūras – Eiropas Darba iestādes – izveidošana un Latvijas kandidatūras izvirzīšana aģentūras mītnes vietai

2018. gada 13. martā Eiropas Komisija publicēja priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Darba iestādi (turpmāk – priekšlikums). Priekšlikuma pamatā ir Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Ž. K. Junkera 2017. gada runā par stāvokli Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) izteiktā ideja izveidot šādu iestādi, kas nodrošinātu taisnīgu darbaspēka mobilitāti iekšējā tirgū.

Priekšlikums paredz izveidot Eiropas Darba iestādi (turpmāk – EDI) kā jaunu decentralizētu ES aģentūru. Saskaņā ar priekšlikumu EDI mērķis būs palīdzēt nodrošināt taisnīgu darbaspēka mobilitāti iekšējā tirgū. Šajā nolūkā plānots, ka EDI:

- (a) atvieglos privātpersonām un darba devējiem piekļuvi informācijai par viņu tiesībām un pienākumiem, kā arī attiecīgajiem pakalpojumiem;
- (b) atbalstīs dalībvalstu sadarbību attiecīgo ES tiesību aktu pārrobežu izpildē, tostarp atvieglojot kopīgas inspekcijas;
- (c) uzņemsies mediatora lomu un atvieglos risinājumus valstu iestāžu pārrobežu strīdu vai darba tirgus traucējumu gadījumā.

Eiropas Komisija plāno, ka EDI darbu varēs uzsākt jau 2019. gadā, sākuma periodā pakāpeniski palielinot savu kapacitāti, lai no 2023. gada EDI darbotos pilnā apmērā ar 144 darbiniekiem un EUR 50,999 miljonu budžetu.

Priekšlikuma 4.pantā paredzēts norādīt EDI mītnei, par kuru ES dalībvalstīm jāvienojas līdz regulas pieņemšanai. Savukārt priekšlikuma 44.pantā noteikts, ka divu gadu laikā pēc regulas stāšanās spēkā ir jānoslēdz mītnes līgums starp EDI un uzņemošo dalībvalsti. Mītnes līgumā jāietver nosacījumi attiecībā uz EDI izvietojumu un īpaši noteikumi, ko uzņemošajā valstī piemēro EDI vadībai, personālam un viņu ģimenes locekļiem. Priekšlikums arī paredz, ka uzņemošajai dalībvalstij jānodrošina labākie iespējamie nosacījumi netraucētai un efektīvai EDI darbībai, tostarp eiropēiski ievirzīta daudzvalodu izglītība un piemēroti transporta savienojumi.

Priekšlikuma izskatīšana

ĪEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA NAV KLASIFICĒTS

Priekšlikuma izskatīšana notiek ES Padomes Sociālo jautājumu darba grupā un Eiropas Parlamenta Nodarbinātības un sociālo lietu komitejā (ziņotājs – *J.Lenaers*, Nīderlande, Eiropas Tautas partijas grupa).

Bulgārijas prezidentūras vadībā ES Padomē plānota tikai priekšlikuma sākotnējā izskatīšana, ņemot vērā, ka dalībvalstu vairākumam (t.sk. Latvijai) nacionālās pozīcijas vēl ir izstrādes stadijā. ES Padomes Sociālo jautājumu darba grupas 2018.gada 23.aprīļa sanāksmē Eiropas Komisija prezentēja priekšlikumu dalībvalstu pārstāvjiem. Saskaņā ar sākotnējiem viedokļiem, gandrīz visas dalībvalstis var atbalstīt priekšlikuma mērķus un ir gatavas konstruktīvi strādāt ar priekšlikumu. Vienlaikus liela daļa dalībvalstu izteica būtiskus komentārus par jautājumiem, kuru risinājumam izskatīšanas gaitā pievērsīs īpašu uzmanību (piemēram, iespējama pārklāšanās ar citu aģentūru vai ekspertu platformu darbu, papildu slogs ES un dalībvalstu budžetiem, nacionālās kompetences ievērošana u.c.).

Ņemot vērā priekšlikuma apjomu un tajā ietvertos citu ES tiesību aktu grozījumus, kā arī dalībvalstu izteiktos komentārus, kopumā par priekšlikumu gaidāmas sarežģītas diskusijas. Šajā kontekstā Eiropas Komisijas iecere, ka EDI savu darbu varētu uzsākt jau 2019.gadā, ir ļoti ambicioza.

Iepriekšminētajā ES Padomes Sociālo jautājumu darba grupas sanāksmē Eiropas Komisija minēja, ka vēlākā stadijā būs jāpieņem lēmums par EDI mītnes vietu, bet aicināja dalībvalstis par šo jautājumu šajā diskusiju stadijā neizteikties.

Mītnes vietas izvēles kritēriji

Balstoties uz lēmumiem par Eiropas Zāļu aģentūras un Eiropas Banku iestādes pārvietošanu, kā arī 2012. gada 19. jūlijā pieņemto Eiropas Parlamenta, ES Padomes un Eiropas Komisijas Kopīgo paziņojumu par decentralizētām aģentūrām, galvenie kritēriji EDI izveidošanas procesā varētu būt šādi:

1. Aģentūras mītnes vietas pieejamība – loģistika transporta savienojumu ziņā: viens no būtiskākajiem kritērijiem ir aģentūras mītnes vietas pieejamība, respektīvi, avio savienojumi starp ES dalībvalstu galvaspilsētām un tuvāko lidostu pie aģentūras atrašanās vietas, kā arī lidojumu ilgums un reisu skaits. Vienlīdz svarīga ir arī publiskā transporta pieejamība no lidostas uz attiecīgās aģentūras atrašanās vietu, kā arī darbinieku, ekspertu, viesu u.c. piesaistīto personu izmitināšanas vietu pieejamība un kvalitāte;
2. Atbilstošu izglītības iestāžu pieejamība aģentūrās nodarbināto bērniem: būtisks faktors ir atbilstošu izglītības iestāžu pieejamība aģentūrās nodarbināto bērniem, kas piedāvātu Eiropas standartiem atbilstošu mācību

ĪEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA NAV KLASIFICĒTS

programmu dažādās svešvalodās, kā arī spētu pielāgoties un nodrošināt visu nepieciešamo aģentūras darbinieku bērniem tālākas izglītības apgūšanai;

3. Pieeja darba tirgum un atbilstoša veselības aprūpes sistēma nodarbināto ģimenes locekļiem¹: svarīga ir pieejas nodrošināšana darba tirgum aģentūras darbinieku ģimenes locekļiem (laulātajiem / partneriem un bērniem). Vienlīdz svarīga ir arī pieejamības nodrošināšana atbilstošas veselības aprūpes sistēmai aģentūras darbiniekiem un to ģimenes locekļiem;
4. Piemērota uzņēmējdarbības vide, lai piesaistītu darbaspēku: svarīgi, nodrošināt piemēroto uzņēmējdarbības vidi atbilstoši aģentūras darbības sfērai, lai varētu garantēt augsti kvalificēta darbaspēka un ekspertu piesaisti aģentūrai, kā arī nodrošinātu aģentūras darbības nepārtrauktību gadījumā, ja daļa no ekspertiem vai darbiniekiem atstātu savu darbu aģentūrā;
5. Ģeogrāfiskais izvietojums: svarīgi, lai tiktu ievērota t.s. “džentlmeņu vienošanās” un nodrošināts līdzsvars aģentūras mītnes valsts izvēlēšanas procesā.

Papildu kritēriji, kurus dalībvalstij būtu jāievēro, izvirzot savu kandidatūru:

- Dalībvalstij būtu jāizsaka piedāvājums par telpām, kuras tā varētu piedāvāt izīrēt vai nodot aģentūras rīcībā. Tai būtu arī jānorāda, kā šīs telpas atbilstu aģentūras specifiskajām vajadzībām;²
- Dalībvalstij ir jānorāda specifiskie telpu izmantošanas finansiālie noteikumi, jo īpaši, gadījumā, ja dalībvalsts piedāvā segt daļu vai visu telpu īres maksu uz noteiktu vai nenoteiktu laika periodu;
- Dalībvalstij jānorāda ar telpu uzturēšanu un iespējamo izbūvi nākotnē (ja rastos nepieciešamība) saistīto izmaksu segšanas specifika (respektīvi, vai un kādā mērogā dalībvalsts segtu telpu izbūvi un uzturēšanu);
- Dalībvalstij būtu jānorāda, vai un kādā mērogā tā segtu ar aģentūras darba nodrošināšanu saistītās izmaksas inventāra iegādei. Vienlīdz dalībvalstij būtu jānorāda jebkāda cita veida piedāvātais atbalsts aģentūrai vai tās personālam;
- Dalībvalstij būtu jāapsver iespējas un veidi, kā uzlabot pieejamību, lai palielinātu aģentūras vispārējo efektivitāti un nodrošinātu vēl labāku sadarbību ar ieinteresētajām personām.

¹ Tas attiecas arī uz iespējamo aģentūras personālu un to ģimenes locekļiem nākotnē.

² Gadījumā, ja dalībvalsts nav spējīga izteikt šādu piedāvājumu un aģentūras izveidošanas laikā vai tuvākajā laikā pēc aģentūras izveidošanas nav pieejamas telpas, kuras aģentūra varētu izmantot, dalībvalstij ir jānorāda pagaidu telpas, kuras tā varētu izīrēt vai nodot aģentūras rīcībā.

IEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA NAV KLASIFICĒTS

Latvija kā iespējamā EDI mītnes vieta

Apliecinot Latvijas ieinteresētību ES līmenī veiksmīgāk risināt ar darbaspēka mobilitāti saistītos problēmjaudājumus, Ministru prezidents M.Kučinskis un labklājības ministrs J.Reirs dažādos diskusiju formātos ir izteikuši gatavību Eiropas Komisijas ierosināto EDI uzņemt Latvijā. Papildus politiskiem apsvērumiem, EDI izvietošana Latvijā palielinātu Latvijas atpazīstamību starptautiskajā vidē, kā arī sniegtu ekonomisku ieguvumu.

Latvijas kandidatūras izvirzīšana ietvertu papildu izdevumus EDI izveides laikā, lai īstenotu lobija programmu un sagatavotu Latvijas piedāvājumu. Lobija programmas īstenošanā vēlama vairāku Latvijas amatpersonu un institūciju (t.sk. Saeimas Eiropas lietu komisija, Ministru prezidenta birojs, Ārlietu ministrija, Labklājības ministrija u.c.) līdzdalība. Tāpat vēlama būtu sociālo partneru un Rīgas domes iesaiste. Savukārt Latvijas piedāvājuma sagatavošanā būtu nepieciešama dažādu institūciju līdzdalība, jo tas ietver plašu jautājumu loku – aģentūras biroja telpas, transporta savienojumi, mājokļu pieejamība personālam, izglītības iestādes, personāla ģimenes locekļu piekļuve darba tirgum, veselības aprūpei u.c. pakalpojumiem.

Papildu izdevumi EDI darbības laikā atkarīgi no tā, vai Latvijas piedāvājumā tiks ietverti nosacījumi par telpu īres un uzturēšanas vai inventāra iegādes izmaksu segšanu.

Latvijas kandidatūras izvirzīšanai problemātiski varētu būt šādi EDI mītnes vietas izvēles kritēriji:

- atbilstošu izglītības iestāžu pieejamība EDI personāla ģimenes locekļiem, īpaši attiecībā uz eiropiski ievirzītu daudzvalodu izglītību;
- “džentlmeņu vienošanās” ievērošana attiecībā uz jaunu aģentūru ģeogrāfisko izvietojumu, ņemot vērā, ka Latvijā jau ir izvietota viena ES aģentūra – Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes birojs (BEREC);
- atbilstošu telpu pieejamība.

Jautājums par Latvijas kandidatūras praktisku izvirzīšanu pārrunāts Labklājības ministrijas rīkotā sanāsmē 2018.gada 27.martā, kurā piedalījās Labklājības ministrijas, Ārlietu ministrijas un Satiksmes ministrijas (ņemot vērā Satiksmes ministrijas pieredzi ar BEREC), kā arī Ministru prezidenta biroja pārstāvji, atbalstot jautājuma virzīšanu izskatīšanai Ministru kabinetā.

Labklājības ministrija uzskata, ka pašlaik jāturpina uzturēt piedāvājumu izvietot EDI Latvijā, bet lēmums par Latvijas kandidatūras oficiālu pieteikšanu pieņemams pēc Latvijas piedāvājuma projekta izstrādes un izskatīšanas.

~~IEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA~~
NAV KLASIFICĒTS

Labklājības ministrs

J.Reirs

27.04.2018. 11:20

1 199

Starptautiskās sadarbības un ES politikas
departamenta direktora vietniece I.Elksne
67021577, Ina.Elksne@lm.gov.lv